

بکارگیری روش اندازه‌گیری سزیم - 137 در محاسبه فرسایش و رسوب خاک

فریده عباس زاده افشار¹، احمد جلالیان¹، حسین خلفی²، شمس الله ایوبی¹
و فرید اصغری زاده²

¹ گروه خاکشناسی دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان
² پژوهشگاه علوم و فنون هسته‌ای، سازمان انرژی اتمی ایران، تهران

چکیده

روش‌های کمی و کیفی متعددی برای محاسبه فرسایش و رسوب خاک وجود دارد. بیشتر این روش‌ها الگوی مکانی مناسبی از انتقال خاک و رسوب ذرات فرسایش یافته را ارائه نمی‌کنند. استفاده از روش‌های هسته‌ای در محاسبه فرسایش به ویژه برای توصیف هدر رفت خاک، یک ابزار اقتصادی و سریع است. این بررسی به منظور برآورد مکانی فرسایش و رسوب خاک با استفاده از روش اندازه‌گیری میزان غلظت سزیم-137 در منطقه اردل چهارمحال و بختیاری صورت گرفته است. نمونه‌برداری خاک به صورت شبکه بندی منظم در ابعاد 20*20 متر انجام شد. جهت اندازه‌گیری سزیم-137، 500 گرم از هر نمونه خاک داخل ظرف پلاستیکی استاندارد شمارش ریخته شد و توسط دستگاه اسپکترومتری اشعه گاما مورد اندازه‌گیری قرار گرفت. موجودی سزیم اندازه‌گیری شده در نقاط تحت نمونه برداری در بازه $245-4744 \text{ Bqm}^{-2}$ متغیر بود. میزان ریزش سزیم در نقطه مرجع 2130 Bqm^{-2} تخمین زده شد. دامنه تغییرات فرسایش خاک در منطقه مورد مطالعه بین $-0/15 \text{ t ha}^{-1}\text{yr}^{-1}$ تا $78/4$ متغیر بود. بیشترین میزان فرسایش در شانه شیب و شیب پشتی منطقه رخ داده است. میانگین فرسایش خاک در منطقه مورد مطالعه $20/9 \text{ t ha}^{-1}\text{yr}^{-1}$ برآورد شد. نتایج کلی این تحقیق نشان می‌دهد که استفاده از روش هسته‌ای اندازه‌گیری سزیم-137 در برآورد فرسایش و رسوب خاک، روش کمی و دقیقی است که امکان برآورد شدت فرسایش خاک را در دوره‌های چندین ساله میسر می‌سازد. همچنین با این روش می‌توان مقدار خالص فرسایش را بدست آورد.

واژه‌های کلیدی: سزیم-137، فرسایش خاک، رسوب خاک، اسپکترومتری اشعه گاما